

De Roerdomp

Vereniging Madese NatuurVrienden

september - oktober - november - december 2009

Bij de voorlaat: Visdief met broedvlek op de buik

foto: Ger Luijten, Den Helder, 24 juni 2009

2009 is ook 'Het jaar van de Visdief' en deze sierlijke stern krijgt dit jaar dan ook extra aandacht van SOVON. Met ongeveer 17.000 broedparen in Nederland broedt zeker 80% daarvan ten westen van Utrecht.

De andere 20% kun je vinden waar er verder nog water is, dus langs de grote rivieren, langs de Gelderse IJssel, in de merengebieden van Friesland en Groningen en met enkele kleine kolonies langs de Maas.

Website: ---> www.MadeseNatuurVrienden.nl <---

Doe mee en wordt ook lid van de MNV:

- Email naar mnv@MadeseNatuurVrienden.nl of bel het secretariaat
- MNV secretariaat: Ankie Stoop - Siemons, tel. 0162 – 51 79 65

MNV karakter:

Wij zijn een vereniging voor Gezellige en Actieve natuurbeleving in de Gemeente Drimmelen en omstreken.

Doelstellingen:

- a) het leveren van een bijdrage aan natuur- en milieubescherming;
- b) de beoefening en verbreiding van de natuur- en milieustudie;
- c) het behouden en verbeteren van de natuur-, landschappelijke en cultuurhistorische waarden, de flora en fauna en het leefklimaat;
- d) met als ons werkgebied de Gemeente Drimmelen, het Nationaal Park De Biesbosch en de omliggende gemeenten van beiden.

Contributies per jaar:

Jeugdlid (tot 12 jaar) € 10,- / Volwassenen € 18,-

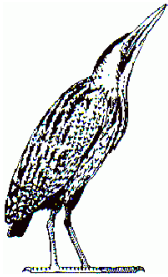
Partners € 27,- / Gezinslidmaatschap € 36,- / Donateur € 10,-

Giften en donaties zijn welkom op rekeningnummer 13 15 11 874 t.n.v. Madese Natuurvrienden te Made.

Publicatie van de Vereniging Madese NatuurVrienden onder de Creative Commons licentie BY-SA

Zie de akte op <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/nl/>

De Roerdomp

**34ste jaargang, nummer 3
september t/m december 2009**

Voorwoord

Het MNV-nieuws is dat we dit najaar bewust veel buitenactiviteiten hebben en een beperkt aantal lezingen, want we houden rekening met de Mexicaanse griepepidemie; u ook?!

Let op: moet je hoesten of heb je koorts, kom dan niet!

Vorkom dat je anderen aansteekt!

In de artikelen aandacht voor de resultaten van diverse MNV inventarisaties en veldwaarnemingen; van huiszwaluwen tot libellen.

Ook is er als boomportret een artikel over de meidoorn n.a.v. de leuke moederdagexcursie naar de Maasheggen in mei.

Door de kredietcrisis is er veel aandacht van regeringen voor investeringen in groene ontwikkelingen voor minder afhankelijkheid van olie en het behoud van werkgelegenheid. Daarom een flink artikel over de ontwikkelingen in elektrische auto's voor een beetje realiteitszin over allerlei politieke uitspraken, zoals: 1 miljoen E-auto's op de weg in 2025.

In het meer dan overvolle programma gaan de handen uit de mouwen met de maaidag in Zundert en voor de Nationale Natuurwerkdag.

Ook doen we weer mee aan de Nationale Vogeltrekteldag op 3 oktober.

Er is een open dag in het natuurpark en twee schitterende excursies!

Ook zijn er twee bijzondere lezingen van avontuurlijke MNV leden over een fietsexpeditie door de ongelofelijke natuur van Costa Rica en over vogels kijken in het woeste bergland van Canada.

Natuurlijk zien we iedereen ook graag bij de traditionele kerstwandeling!

Met NatuurVriendelijke groet,

Ger Luijten, e-mail: mnv@MadeseNatuurVrienden.nl

Inhoudsopgave

Van de voorzitter - effe op de kleintjes lette.....	3
2009, Het Jaar van de Visdief.....	4
Huiszwaluwen in Made en Drimmelen in 2009.....	6
Op fietsvakantie in Costa Rica.....	9
Fenelogsche en bijzondere waarnemingen.....	10
Libellen in de Linies en in de Binnenpolder in 2009.....	13
Programma.....	16
Boomportret - de Meidoorn (Crataegus).....	18
Recordvangst op MNV Nachtvliedernacht 2009.....	23
Op weg naar de elektrische auto.....	27

Van de voorzitter - effe op de kleintjes lette

Zo rondom het activiteitenprogramma van de natuurclub spelen nog altijd een heleboel kleine activiteiten waar zo stiekem een heleboel MNV leden lekker mee bezig zijn.

Op dinsdag 8 september gaan we met het Hanze college naar de Biesbosch voor een introductiemiddag om de klasgenoten elkaar wat beter te leren kennen. Lekker de natuur in voor wat teambuilding met een paar MNV Biesboschgidsen van onze Gidsengroep Brabantse Biesbosch.

Op 25 september en 2 oktober is het poelenschonen geblazen met de klassen van groep 6 van de basisscholen, waarbij de MNV vrijwilligers van onze Werkgroep Kleinschalig Landschapsbeheer komen helpen. Altijd stik gezellig dat putjesscheppen en dreggen in de plantenprut, zodat de amphibieën er weer een paar jaar tegen kunnen.

De Werkgroep Biesbosch volgt het verloop van de Startnotitie Zuiderklip en het MER-proces daarom heen, ook in het veld met de roeiboot.

De zwaluwentil voor Drimmelen gaat lekker en misschien wordt er zo meteen nog wel eentje extra op het wensenlijstje gezet voor ergens in de omgeving van de Nachtegaalstraat in Made. Wie weet?

Met de HyBie werkgroep vingen we bij het inventariseren van al dat glibberspul aan kikkers en salamanders en zo in de Terheijdense Binnenpolder per ongeluk ook nog een paar flinke kreeften. Leuk!

Het inventariseren van libellen en waterjuffers in de Linies en in de Binnenpolder is ook weer gelukt, net als van de huiszwaluwen.

Dan hebben we nog het houthakken, snoeien, harken en voorlichting geven in het natuurpark met hier en daar een biologie examen enz.

Veel bezige bijen dus en dan niet alleen in de dikke boomstamschijven van de nieuwe metselbijenmuur naast de insectenmuur.

Allemaal enthousiastelingen die daar lekker mee bezig zijn en dat doet de mens goed. Lekker buiten zijn en samen genieten van de natuur.

Arjen Stoop, voorzitter

2009, Het Jaar van de Visdief

Visdiefje (Sterna hirundo): typerende roeivlucht, waarbij de bloedrode snavel met het bekende zwarte puntje goed is te zien, net als de kenmerkende donkerdergrijze vleugelpunt.

Bij de Noordse stern is de snavel helemaal zwart en de hele bovenvleugel heel licht grijs, soms bijna wit, op de voorrand van de vleugelpunt na, die alleen iets donkergrijzer is op de eerste paar handpennen.

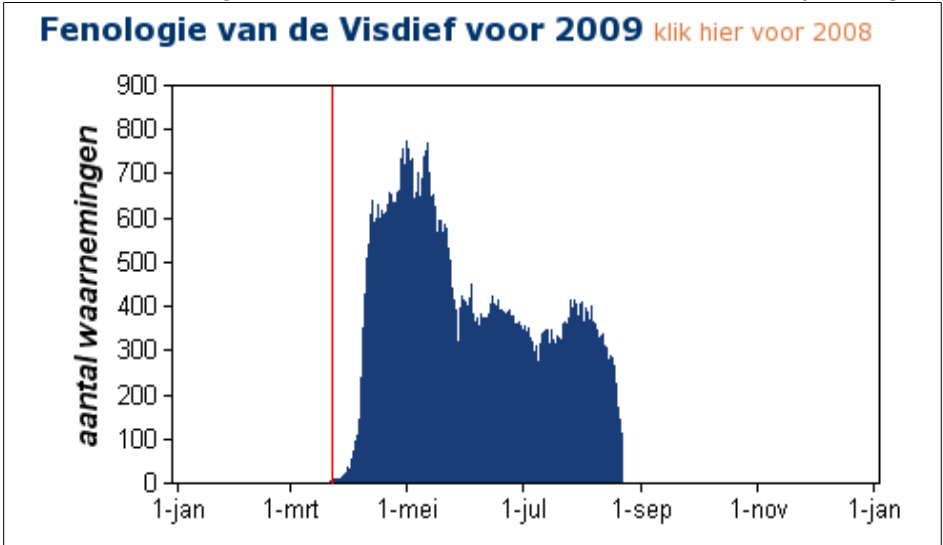
In de vlucht zie je het verschil tussen een donkergrijze en lichtgrijze/bijna witte bovenvleugel tussen de twee soorten vaak heel goed.

Foto: Ger Luijten, Den Helder, 24 juni 2009

Wie deze zomer de fiets pakte voor een ritje door de Drimmelse polders heeft veel visdiefjes gezien. Bijvoorbeeld langs het fietspad op de rivierdijk van de Amer tussen Drimmelen en Lage Zwaluwe. Ook op de Moerdijkbrug waren de visdiefjes makkelijk te zien en door de wind soms op ooghoogte langszwevend langs het fietspad over de brug.

Voor wie de polders doorfietste, die heeft ze zien vissen op kleine visjes in het Gat van den Ham, de Vloedspui en zelfs langs de Brede Vaart tussen Drimmelen en Oud-Drimmelen. Gewoon langs de kant stil blijven staan en ze komen vanzelf langsvliegen, want echt schuw zijn ze niet. Ook in de Biesbosch zijn tijdens diverse vaartochtjes overal visdiefjes gezien op de grotere kreken.

Uit de SOVON statistieken (zie onderstaande grafiek op www.sovon.nl/default.asp?id=812) blijkt dat tussen 10 april en 15 mei de hoogste aantal waarnemingen per dag werden gemeld op de websites, zoals www.waarneming.nl en www.telmeel.nl en wel zo'n dikke 600 per dag.

In de periode van half mei tot half augustus liggen de meldingen bijna de helft lager, namelijk zo'n 350 meldingen per dag.

Voor de piek die ligt in de twee weken rond 1 mei met zo'n 700 meldingen per dag zou de verklaring kunnen zijn dat dit nog doortrekkers zijn die hier een paar weken rond hangen om voldoende te eten voor de verdere trek noordwaarts.

Over 2008 ziet de grafiek er totaal anders uit. Kennelijk is er flink extra geteld in dit jaar van de visdief of 2008 was een slecht jaar voor visdieven.

In ieder geval zijn voor 2009 de vakantiepieken en perioden met slecht weer ook wel in de tellingen terug te zien, maar door de Wet van de Grote Getallen zien we op de website wel een realistisch beeld voor 2009 van de populatie visdiefjes in Nederland en de waarnemingsplaatsen. De eerste visdief was er in 2009 al op 22 maart!

We wachten met spanning op het Sovon jaarverslag van 'Het jaar van de Visdief' dat aan het eind van het jaar wel te downloaden zal zijn.

Huiszwaluwen in Made en Drimmelen in 2009

Ook in 2009 is er weer een telling gedaan van het aantal nesten in de bebouwde kom van Made en Drimmelen. De resultaten van de afgelopen vier jaar staan in de tabel hieronder.

Plaats/Jaar	2006	2007	2008	2009
Made	45	38	35	26
Drimmelen	39	32	34	27

In beide dorpen zien we een geleidelijke teruggang. Alleen in Made gaat het sneller dan in Drimmelen, dus wat speelt er in beide dorpen?

In Made is de gehele populatie huiszwaluwen geconcentreerd in de omgeving van de Nachtegaalstraat. Dat was altijd al de voornaamste plek waar ze zaten, maar er waren meer straten met huiszwaluwen. Vijf tot tien jaar geleden zaten er nog flink wat nesten in de Asterstraat, de Prinsenvolderstraat, de Hofstedestraat en in de Merelhof.

Ze zijn haast allemaal verdwenen. Meerdere factoren spelen een rol: veel grondoppervlak is bestraat (geen modderplekken meer voor nestmateriaal), mogelijke problemen met de trek en overwintering in Afrika, het insectenaanbod, de hoeveelheid aan jonge zwaluwen, maar ook speelt mee dat bewoners de nesten verwijderen, omdat ze last hebben van de uitwerpselen. Opvangplankje eronder schroeven, toch?

In Drimmelen zien we ongeveer hetzelfde gebeuren als in Made . Zo'n vijftien jaar geleden zaten er over het gehele dorp verspreid huiszwaluwen. Wel meer dan tweehonderd nesten, maar de grootste concentratie was aan de Herengracht en in de Amalia van Solmsstraat.

Nu de hoeveelheid nesten is gedecimeerd, blijkt dat ze zich terugtrekken naar de dorpskern, dus als er maatregelen genomen moeten worden tot verbetering, moet hier worden gestart. Aan het Fort zijn een aantal bewoners al enthousiast met kunstnesten en dat werkt!

De huiszwaluwpiramide die in Drimmelen staat gepland is geen overbodige luxe en ook in Made in de omgeving van de Nachtegaalstraat is plaatsing van zo'n 'zwaluwentil' zeer welkom, willen we de huiszwaluw behouden als broedvogel in onze dorpen.

René van Gils

 Gebr. van Dijk Made

**klein en groot
huishoudelijk apparatuur
Audio, video en KTV**

**Marktstraat 30d
Made
0162 - 683 652**

**De donk 4
Zevenbergen
0168 - 324 239**

**VOOR
AANLEG EN ONDERHOUD
VAN UW TUIN**

**HOVENIERSBEDRIJF
„STUYVESAND”**

Wij geven u graag advies voor al uw
tuinwerkzaamheden.
Vraag vrijblijvend inlichtingen.

I.M.M. KLAASSEN

Rozenbloemstraat 43 - Made
Tel. 0162 - 686018

Klaassenstraat 16 - Made
Tel. 0162 - 683033

tel. 0162 670092

fax. 0162 670093

arnout@jena-drukkerij.nl

Madese NatuurVrienden

Wordt ook lid !!! en email naar
mnv@MadeseNatuurVrienden.nl
of bel met 0162 – 51 79 65

De Blocmaker.

Restauratie antieke meubelen - Specialiteit: Fineer en politoer werk

Kees Broeken

Blockmakerstraat 35, 4921 SN Made

tel: 0162 - 68 39 88

Lekker een dagje uit?

In ons nationaal park
De Biesbosch

Varen door de smalste
kreekjes en langs de
mooiste plekjes.

Rondvaartbedrijf Zilvermeeuw b.v.

www.zilvermeeuw.nl

Biesboschweg 2, 4924 BB Drimmelen, tel. 0162 – 68 26 09

UW EXCLUSIEVE

DIJKINETTE

Marktstraat 23 - 4921 BE Made

Tel. (0162) 68 32 53 - Fax (0162) 67 00 04

Alle kledingstukken worden bij ons gereinigd en/of
gewassen met verstevigen, persen en/of strijken.
Indien gewenst zelfde dag klaar,
ook op vrijdag of zaterdag.

Genummerde ganzen melden: neem een gratis account op

www.goosetrack.nl

Info over kleurringen en gezenderde ganzen: www.geese.org

Op fietsvakantie in Costa Rica

Begin dit jaar trokken Hetty en ik, 6 weken op de fiets door Costa Rica.

Waarom door Costa Rica?

Costa Rica heeft op een betrekkelijk klein oppervlak een enorme variëteit aan landschappen. Dat varieert van hooggelegen tropisch regenwoud tot droog tropisch woud en savanne.

Er is ook een enorme kustlijn met stranden en mangrovebos met voor de kust walvissen en dolfijnen.

Waarom op de fiets?

We fietsen al jaren naar verschillende bestemmingen. Vooral het ongedwongen, langzame reizen trekt ons aan, waarbij je 's morgens nooit weet waar je 's avonds slaapt.

Ook wij reizen verschillende high-lights af, maar beleven de reis intensief. We hebben veel contact met de lokale bevolking, waardoor we op plaatsen komen waar je met de auto of bus aan voorbij rijdt.

Raden we dat iedereen aan?

Er moet regelmatig flink worden getrapt om op de mooiste plekjes te komen. Die zijn namelijk vaak berg op en off-the-road. Dat is dan hard werken en soms zelfs afzien, maar daar krijg je onvergetelijke ervaringen voor terug. Getuige hiervan zijn de vele foto's die we laten zien en vooral ook het verhaal erachter.

Tot ziens in het parkgebouw voor onze lezing op 23 oktober!

Lauran en Hetty Willemsen

Fenelogische en bijzondere waarnemingen

2009 is wel het jaar van de Distelvlinder geworden. Werkelijk overal zijn deze trekvlinders te zien al vanaf het vroege voorjaar en in juli massaal!

- Tussen half en eind augustus dwarrelden boven de natte weilandjes in de Binnenpolder van Terheijden dagelijks vele honderden tot soms wel een paar duizend koolwitjes van verschillende soorten op de boterbloemen en het havikskruid!
- Blauwtjes en bonte zandoogjes in overvloed, maar de grotere vlinders blijven zeldzaam dit jaar. Zo zijn er bijna geen gehakkelde aurelia's, citroenvlinders, kleine vossen, dagpauwogen en atalanta's hier in het West-Brabantse.
- Voor de resultaten van de eerste Nationale Tuinvlindertelling van 1 en 2 augustus 2009, zie www.vlindermee.nl

Wel is het een buitengewoon goed libellenjaar geweest en ook een broedseizoen met veel jongen onder de insectenetende vogeltjes, met als uitzonderingen de fazanten en patrijzen, die zowat nergens jongen hebben grootgebracht. Weinig grondinsecten, veel vossen?

Op 17 juli zag René van Gils in Drimmelen een boomvalk en op 26 juli ging hij naar de Biesboschpolder Hardenhoek in de Werkendamse Noordwaard bij de veerpont naar de Kop van 't Land. Deze nieuwe natuurlandpolder zat helemaal vol met witte reigerachtigen, met maar liefst 90 lepelaars, 21 grote zilverreigers en 5 kleine zilverreigers! Het werd er zelfs nog leuker met 20 visdiefjes en 3 bruine kiekendieven.

Het verslag van René vermeldt: *“Deze vogels zaten allen in één plas en visten, bij elkaar, in de ochtendzon. Het was een prachtig gezicht!”*.

Eind juni zaten in de Binnenpolder van Terheijden 2 ooievaars, 2 roodborsttapuiten en 50 wulpen en op 18 augustus: 1 purperreiger, 1 boomvalk, 1 slechtvalk (juv.), 3 buizerden, 3 putters, 3 witte kwikstaarten, 1 watersnip, 1 witgatje en 150 wulpen en 500 Kieviten.

Rondom de Pannenhoef zijn op 21 augustus 4 wespeneieren gezien, die met hun uitstekende koppen op de thermiek aan het schroeven waren. Overal vlogen op de thermiek luidruchtig miauwende buizerden.

Geschikt bloemwerk
voor elke gelegenheid

Wij maken het voor u!

- bloemen
- planten
- woondecoratie
- rouw- en bruidswerk
- versieringen

bloemisterij

Kielestein

Nieuwstraat 19 - Made
Tel (0162) 68 25 62

*HET ADRES VOOR
UW VERBOUWING
OF NIEUWBOUW*

aannemers - timmerbedrijf

Nieuwstraat 24; 4921 CX Made
Telefoon 0162-682535 - Fax 0162-686910

Van Mierlo Mode Made

Valkenbergstraat 1, 4921 ZC Made
Telefoon 0162 – 68 37 82

Birding Biesbosch

Kijk eens op www.birdingbiesbosch.nl en www.biesbosch.nu

Bikefeeling

Alles voor uw fietsvakantie

www.bikefeeling.nl

Hetty Willemsen Oudenbosch 06-12586662

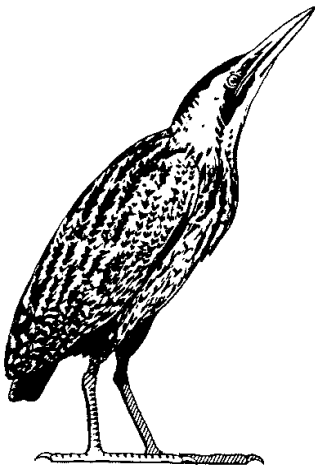
Idworx - Rohloff - Ortlieb - Tubus - MSR - Topeak enz.

www.bikefeeling.nl

Madese NatuurVrienden

Gezellige en Actieve Natuurbeleving in de Gemeente Drimmelen !!!

Natuur- en milieu-educatie voor jong en oud, excursies, lesbrieven voor scholen voor heemtuin De Liniehof enz.

Wordt ook lid !

Kijk op onze website

www.MadeseNatuurVrienden.nl

Geef je op bij het MNV secretariaat

tel. 0162 – 51 79 65

of stuur een email naar

mnv@MadeseNatuurVrienden.nl

Libellen in de Linies en in de Binnenpolder in 2009

Op verzoek van Staatsbosbeheer heeft de MNV in 2009 een eerste inventarisatie gemaakt van de libellen en waterjuffers in de Linies van Den Hout en in de Binnenpolder van Terheijden.

Grootvlekkige Viervlek (Libellula quadrimaculata f. Praenubila): in de Linies is deze zeldzamere kleurvorm (forma Praenubila) van de viervlek libel gezien met grotere zwarte vlekken in de vleugel rond de 4 vleugelknopen (nodes) en onder de 4 vleugelvlekken (pterostigma). Foto: Ger Luijten

Gebiedsbeschrijving en terreinafbakening inventarisaties.

De oude verdedigingslinie (aangelegd: 1703; ongeveer 10 ha.) zuidelijk van de A59 is een paar jaar geleden voor een nieuw beheer door SBB deels opengekapt, waardoor de verdedigingswallen weer zichtbaar zijn. Van de Linies is alleen het gekapte gedeelte geïnventariseerd, dus van de oostelijke lunet bij de Linieweg tot de Houteindseweg bij het viaduct. De Linies tussen de Houteindse weg en de Witteweg en tussen de Witteweg en de Binnenpolder lunet zijn door dichtgroei ontoegankelijk.

De Binnenpolder van Terheijden betreft het gebied rondom de Eendenkooi (de Achterste Kooi; aangelegd in 1693) van ongeveer 100 ha., dat is begrenst door het nieuwe Zeggepad, de Ruitervaartseweg en de Schimmer (voorheen Schimmelseweg). De percelen met de afgeplagde weilanden zuidelijk van de Schimmer (tussen de Schimmer en de huidige Schimmelseweg) horen ook bij het SBB gebied.

Van de Binnenpolder is de inventarisatie door de grootte van het gebied beperkt tot steekproefgebieden van de voor libellen belangrijkste biotopen, te weten: 1) langs enkele brede vaarten van het nat grasland langs de Schimmer ten zuidwesten van de eendenkooi, 2) de afgeplagde weilanden en sloten ten zuidoosten van de Schimmer, 3) de nieuwe sloot langs het Zeggepad en 4) de uitgegraven plassen ten noordoosten van de eendenkooi langs de Ruitervaartseweg.

Gewone oeverlibel (Orthetrum cancellatum): warmte opnemend van het zand. Opvallend zijn het bruine borststuk en het smalle blauwberijpte achterlijf dat eindigt in een zwarte punt.

Foto: Ger Luijten

Werkwijze en vastlegging

De libellen zijn waar mogelijk gefotografeerd als documentatie en ook zijn de waarnemingen en de gelopen routes met een GPS vastgelegd.

Bijzondere waarnemingen

Linies: in mei en juni werden als bijzondere waarneming tussen de zeker honderd viervlek libellen ook een tiental van de veel zeldzamere grootvlekkige viervlek gezien (de vorm *Praenubila*).

In mei en juni zaten er ook zeer veel vuurjuffers en azuurwaterjuffers en in juli tientallen koraaljuffers en houtpantserjuffers.

Binnenpolder: in het voorjaar (mei) zaten er zeer grote hoeveelheden (honderden) grote roodoogjuffers en variabele waterjuffers.

In augustus vlogen er vele tientallen steenrode heidelibellen die in tandemvlucht eitjes tegen de oever afzetten en ook tientallen bruine glazenmakers, paardenbijters en bloedrode heidelibellen. Ook enkele blauwe glazenmakers en gewone pantserjuffers werden er gezien.

Bevindingen

Zowel de Linies als de Binnenpolder blijken zeer goede gebieden voor libellen en waterjuffers, met voor Nederland algemene soorten; (nog) geen zeldzaamheden. Vele tientallen tot soms honderdtallen per soort!

Linies: de grachten en sloten groeien later in het jaar geheel dicht, dus alleen vroege soorten libellen komen talrijk voor. Hier en daar zou de verlanding door uitgraving een halt moeten worden toegeroepen.

Binnenpolder: libellenontwikkeling in de nieuwe diepere plassen wordt sterk geremd, doordat hier grote aantallen grauwe ganzen, nijlganzen en Canada ganzen zijn neergestreken, die de tere oevervegetatie van biezen, waterweegbree, egelskop en zwanebloem kaalvreten en overbemesten met dichtgroei door draadalgen als resultaat.

Gewone oeverlibellen en bruine glazenmakers zijn pioniers die hun eitjes op of in de natte oevervegetatie leggen. Naarmate de ondiepe plassen en nieuwe oevers meer begroeid raken mag je verwachten dat deze soorten in aantal zullen afnemen.

Ger Luijten

Programma

Zondag 20 september   Excursie Plan Lobelia

De grote stad Tilburg wil rondwegen en veel uitbreiden, maar moet daarvoor vele hectares natuur compenseren in het Plan Lobelia, een zeer ruim natuurgebied met mooie vergezichten richting de Spinner. Vertrek om 09.00 uur vanaf Parkgebouw De Liniehof. Terug: 14.00 uur.

Zaterdag 26 september   Werkdag Vogelopvang Zundert

Een dag maaien en opruimen bij Charles Brosens en zijn team van vogelverzorgers, zodat alles er weer piekfijn bij ligt voor de open dag begin oktober. Altijd gezellig en ook even kijken wat er in de kooien zit. Voor wie wil weten waar we het ook al weer voor doen, die kan terecht op de website van het vogelrevalidatiecentrum: www.vrczundert.nl Vertrek om 09.00 uur vanaf Parkgebouw De Liniehof. Terug: 16.00 uur.

Zaterdag 3 oktober   Vogeltrekteldag Euro Birdwatch 2009

Deze dag gaan we naar de Zonzeelse Polder om daar vogels te tellen. Een goede gelegenheid om o.l.v. onze ervaren MNV vogelteller René van Gils kennis te maken met het vogelen en het trektellen! Vertrek om 09.00 uur vanaf Parkgebouw De Liniehof. Terug: 14.00 uur, dus behalve goede buitenkleding ook wat eten en drinken meenemen.

Zaterdag 17 oktober   Opening vrijwilligersseizoen BL

De werkgroepleden van de MNV werkgroepen voor het Natuurpark De Liniehof en het Kleinschalig Landschapsbeheer kunnen weer mee naar de opening van het vrijwilligersseizoen van het Brabants Landschap. We zijn voor dit evenement te gast bij Schaapskooi Wijboschbroek van de Stichting Oude Inheemse Rassen in het Schijndels landschap. Vertrek vanaf Parkgebouw De Liniehof. De werkgroepleden krijgen een uitnodiging per email als het tijdstip bekend is.

Zondag 18 oktober   Middagexcursie Markiezaat

Unieke 2 uur durende wandeling met boswachter Coen van de Elshout van het Brabants Landschap door het Gors, een ruig en normaal voor publiek niet toegankelijk gebied! LET OP: met laarzen en oude kleren!!! Vertrek om 12.00 uur vanaf Parkgebouw de Liniehof. Terug: 17.00 uur.

Vrijdag 23 oktober   Lezing Fietsavontuur Costa Rica

Onze leden Lauran en Hetty Willemsen uit Oudenbosch zijn zeer sportieve lange afstandsfietsers met veel gevoel voor avontuur!

Begin 2009 gingen ze wederom heel ver weg voor een hele lange fietsvakantie met de GPS door het tropisch regenwoud van Costa Rica, over de smalle bergpaden, door de dorpjes en langs mooie stranden.

De foto's van deze fietsexpeditie zijn klaar, dus kom naar deze première lezing en lees ook hun artikeltje 'Op fietsvakantie in Costa Rica'.

Van 20.00 - 22.00 uur in Parkgebouw De Liniehof.

Zaterdag 7 november   Nationale Natuurwerkdag

Ook dit jaar doet de MNV mee aan het kleinschalig landschapsbeheer op de Nationale Natuurwerkdag, dus kom gezellig meewerken!

Uitvalsbasis: de werkschuur van voormalig Café de Koekoek (de Worp).

Voor de landelijke informatie kijk je op www.natuurwerkdag.nl

Vertrek om 09.00 uur vanaf Parkgebouw De Liniehof. Terug: 16.00 uur, dus goede werkkleding en wat eten en drinken meenemen.

Zondag 15 november   Open dag Natuurpark De Liniehof

De tuinvogels staan centraal op deze open dag, waarbij kinderen zelf een nestkastje mogen timmeren om in het natuurpark op te hangen en tegen geringe vergoeding kun je zelf je eigen vogelvoedertaart maken.

Er is een veldmedewerker van Brabants Landschap met adviezen voor een vogelvriendelijke tuin en er zijn rondleidingen door het natuurpark.

Van 10.00 - 16.00 uur in het Parkgebouw en Natuurpark De Liniehof.

Vrijdag 20 november   Lezing Vogels in Vancouver

Lezing door MNV lid Kees van der Krift over zijn bijzondere natuurtocht naar Canada over Vancouver Island, langs de Juan de Fuca Strait, de Rocky Mountains in British Columbia en een stukje door Alberta!

Van 20.00 - 22.00 uur in Parkgebouw De Liniehof.

Zaterdag 26 december   MNV Kerstwandeling op 2e Kerstdag

Heel de natuurclub is weer van harte welkom voor onze traditionele en gezellige kerstwandeling aan de zuidkant van de A59. Natuurlijk is er na afloop weer warme chocomel en glühwein en tijd voor gezellig kletsen!

Vertrek om 13.30 uur vanaf Parkgebouw De Liniehof.

Boomportret - de Meidoorn (Crataegus)

Na de geweldig mooie en ook zeer interessante Moederdagexcursie op zondag 10 mei naar de Maasheggen kon een boomportret over de meidoorn niet uitblijven. Voor degenen die de excursie mee mochten beleven is het de opgedane kennis opfrissen en met anderen delen.

*" Pas goed op voor een eikenboom
de bliksem zet je onder stroom.
Rust niet tegen een essestam,
die zet je hart in vuur en vlam.
Zit maar onder een **meidoorn** neer,
hij is echt de beste beschermheer."*

Bron: Internet; auteur onbekend

Meidoorns behoren tot de rozenfamilie (Rosaceae) en we kennen in Nederland twee soorten meidoorns (afgezien van de hybriden):

1. de eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*);
2. de tweestijlige meidoorn (*Crataegus laevigata* of *C. oxyacantha*).

Naamgeving

De naam *Crataegus* is al geschreven door Pedanios Dioscorides (40 - 90 n.Chr; Arts van keizer Nero) in zijn in het klassiek Grieks geschreven en ook beroemde kruidenboek *Peri Hulè Iatrikès*, maar dat is misschien beter bekend onder de Latijnse naam *De materia medica libri quinque*. Zie www.plantaardigheden.nl/aardig/aardigheden/kruidenboeken04.htm

Crataegus is afgeleid van het Griekse 'Kratos' (kracht, sterkte), wat sloeg op de hardheid van het hout.

'Mono' (één) en 'gyna' (vrouwelijk, ovarium) slaan op één stijl in de bloem. 'Laevigata' betekent zacht. 'Oxus' betekent scherp en 'akantha' betekent doorn als betekenissen die duiden op de stekelachtige twijgen.

De struik bloeit in mei en heeft doornen, vandaar de namen Meidoorn en Maythorn (Engels). Hawthorn (Engels), Haagdoorn, Hagedoorn, Doornhaag, Hagebeiers en Hegge verwijzen naar het gebruik van de meidoorn in hagen als afbakening van percelen boerenland.

Determinatiekenmerken

Kenmerk / Soort	Eenstijlige	Tweestijlige
Bloemen	1 stijl, zelden 2	2 stijlen, zelden 3
Foto bloemen <i>Foto: Wikipedia</i>		
Steunbladjes* van bloeiende kortloten	Gaaf of met enkele, max. 8, grove tanden	Dicht en scherp getand
Bladeren kortloten	Tot op of over de helft ingesneden, slippen alleen aan de top met grove tanden	Weinig, zelden over meer dan 1/3 ingesneden en met tamelijk stomp getande slippen
Foto bladeren <i>Foto's: Ankie Stoop</i>		
Doornen	Kortloten vaak met takdoorns	Kortloten zonder doornen
Vruchten	Rood tot paarsrood	Rood tot oranje-rood
Foto vruchten <i>Foto: Ankie Stoop</i>		
Zaden per vrucht	1	2 of 3

Voorkomen

De eenstijlige meidoorn is de algemeenste soort. Hij is te vinden in allerlei milieus, op vochtige tot droge grond, meer of minder voedselrijke grond, klakhoudend zand, leem en klei. De eenstijlige meidoorn groeit in hagen, struwelen, lichte bossen en bosranden.

De tweestijlige meidoorn is in Nederland vrij schaars geworden. Het is een typische struik van lichte bossen, bosranden, houtkanten en van struwelen en hagen op de rijkere gronden; bij voorkeur op vochtige leem en kleibodems.

De tweestijlige meidoorn komt vooral voor in het krijtland, de beekdalen van de pleistocene zandgronden en in het tertiaire heuvelland. Een mooie groeiplaats vinden we in de Maasheggen bij Boxmeer

De tweestijlige kweekvariant Paul's Scarlet heeft dieproze tot rode bloemen en die kennen we vaak van de aanplant in gemeenteparken. Leuk om te zien, maar toch zien wij liever de inlandse meidoorn vanwege de hogere natuurwaarde.

Natuurwaarde

Meidoorns bloeien rijkelijk met witte en soms zeer lichtroze bloemen en die zijn zeer in trek bij insecten, zoals bijen, wespen en (zweef)vliegen. In het najaar zijn de rode bessen geliefd bij alle lijsterachtigen en vroeger werden die ook wel ingemaakt om te eten.

Meidoornhagen als middeleeuws veeraster, zoals we dat nog in de Maasheggen zien, zijn een verrijking van het landschap met veel broedgelegenheid voor vogels en schuilplaatsen voor kleine zoogdieren. Wist u, dat een meidoorn wel 500 jaar oud kan worden?!

Weblinks

Een prachtig boomportret met mooie foto's en veel informatie over de meidoorn is te vinden op: www.vrouwholda.nl/cadeau/meidoorn.pdf
Zie ook www.plantaardigheden.nl/plant/beschr/gonnve/meidoorn.htm en www.neerlandstuin.nl/struiken/crataegus.html

Veel leesplezier, Ankie Stoop

**FOTO
JAC BEEKERS**

reclame / industrie

architectuur

bedrijfsreportages

productfotografie

www.fotojacbeekers.nl tel.0162-684276 studio Cycloamstr. 1

Partyservice op Keurslager niveau

M.de Wijs & A.Sips
tel 0162 682696
fax 0162 686853

ADELSTRAAT 28
4921 BR MADE
TEL. 0162 - 682691

Ad van der Westen

UW DAGELIJKS BIOLOGISCH BROOD

**Bij de wandel-
specialist van
Nederland...**

...vindt u alle
topmerken op
het gebied van
wandelschoenen,
-kleding en -accessoires
onder één dak!

THE WORLD OF WALKING

BY DIRVEN

Nieuwstraat 14, 4921 CX Made, tel. 0162 – 68 26 31

www.worldofwalking.nl

Diepstraten Botenverhuur

Huur zelf een boot en
ontdek de Biesbosch,
tevens een fijne dag recreatie.

A.A.H. v.d. Diepstraten
Biesboschweg 6
4924 BB Drimmelen (N.Br.)

Tel. 0162 - 682385

Recordvangst op MNV Nachtvliedernacht 2009

Op zaterdagavond 11 juli brachten de twee nachtvliedereexperts van natuurvereniging Altenatuur (www.altenatuur.nl) hun apparatuur naar het Natuurpark De Liniehof.

Bioloog Ernst-Jan van Haften en specialist in microvlieders Bas Verhoeven hadden er na de goede resultaten van vorig jaar weer zin in!

- Vorig jaar vingen ze 120 exemplaren van in totaal 62 soorten en dat was al heel veel!
- Dit jaar werd het een recordvangst met maar liefst 288 vlieders van in totaal 110 soorten, met ook voor hen weer een tiental nieuwe soorten nachtvlieders!!!

Na het uitpakken van de determinatiegidsen, vliedernetjes en vooral veel vliederpotjes om alle vangsten tijdelijk ook gevangen te kunnen houden voor het determineren konden de speciale UV-vanglampen om 21.30 uur worden ontstoken.

De wapendrager (Phalera bucephala) op de teunisbloem is met 25 mm een van de grotere nachtvlieders. Zittend lijkt hij precies op een zilvergrijs afgebroken berkentakje, maar als de vleugels uitgaan zien we de pracht van de nachtvlieders pas goed.
Foto's: Arjen Stoop

Het was een heerlijk zwoele avond zonder wind, na een snikhete dag en om 22.30 uur was het nog steeds 23°C voor de in totaal 10 MNV leden en 5 belangstellenden die met de fiets uit Terheijden en Wagenberg waren gekomen.

Ankie Stoop had voor een lekker hapje en drankje gezorgd en zo werd het lekker gezellig rondom de grote vanglampen.

Zoals te verwachten kwamen de grote aantallen macro nachtvinders pas na middernacht, maar met 133 exemplaren over 62 soorten is het toch hard werken geblazen voor de specialisten om alle vragen van 'Wat is dit nou weer?' goed te beantwoorden.

Met alle goede uitleg en de determinatiegidsen voor nachtvinders erbij krijg je er na een tijdje vanzelf een beetje kijk op, dus dat is erg leuk.

De vlinder links is het groot avondrood (Deilephila elpenor) en dat is met 30 mm ook een grote nachtvlinder. De olijfgroene hoofdkleur kent op lijf en vleugels een prachtige lichtroze tekening.

De prachtig getekende 'nachtuil' op de rechter foto is gekleurd in de tinten van het nachtpalet, dus alleen met zwart/wit en wat grijzen. Foto's: Arjen Stoop

Er zijn veel soorten gevangen met soms prachtige en zelfs grappige namen, zoals haarbos, piramidevlinder, grote appelbladroller, vuursteenvlinder, porseleinvlinder, houtspaander en huismoeder.

Het op naam brengen van de microvlinders (155 exemplaren van 48 soorten) is het vaak niet ter plekke te doen, omdat je goed licht, een binoculairmicroscop en dikke determinatieboeken nodig hebt. Dus heeft Bas Verhoeven de onbekende soorten meegenomen voor een paar dagen determineerwerk eer hij ze weer los kon laten. Knap hoor!

Zeer succesvol en erg gezellig, dus Ernst-Jan en Bas: Bedankt!

DE AUTOGLASSPECIALIST

FOCWA *AUTORUITHERSTELBEDRIJF*

Driesen Autoglasservice Terheijden

Bredaseweg 33
4844 CK Terheijden

Tel. 076-593 11 16

We bouwen voor 't leven

DURA VERMEER

Dura Vermeer Bouw Heyma BV

Stadionweg 55

3077 AS Rotterdam

T (010) 292 15 80

www.duravermeer.nl

Stationsweg 55, 3077 AS Rotterdam, tel. 010 – 292 15 80

www.duravermeer.nl

Optiek

Centrum Made

Marktstraat 35 - Made
Telefoon 0162 - 682486

- ★ Monturen
- ★ Oogmeting (O.V.)
- ★ Contactlenzen (ANVC)
- ★ Zonnebrillen
- ★ Batterijen voor gehoorapparaten

daniels stokvis
makelaardij b.v.

Wij begeleiden u graag bij:

- aankoop
- verkoop
- nieuwbouw
- bouwgrond
- taxaties
- hypotheken

Het actuele aanbod met foto's !?

www.danielsstokvis.nl

Crullaan 1, 4921 VH Made
tel. 0162 - 67 33 33

Madese NatuurVrienden

-> *Weblinks voor het verkennen van de Natuur* <-

MNV website: www.MadeseNatuurVrienden.nl

Brabants Landschap: www.brabantslandschap.nl

Nationaal Park De Biesbosch: www.biesbosch.org

Biesboschinformatie: www.biesbosch.nu

Biesboschmuseum: www.biesboschmuseum.nl

Staatsbosbeheer: www.staatsbosbeheer.nl

Nationale Parken: www.nationaalpark.nl

Natuurmonumenten: www.natuurmonumenten.nl

Instituut Voor Natuureducatie: www.ivn.nl

Vereniging voor Veldbiologie: www.knnv.nl

BMF: www.BrabantseMilieuFederatie.nl

Vogelwerkgroep: www.West-BrabantseVWG.nl

Bio-diversiteit: www.nederlandsesoorten.nl

Bijzondere waarnemingen: www.waarneming.nl

Telgegevens inventarisaties: www.telmee.nl

Startpagina: <http://natuur.startpagina.nl>

Op weg naar de elektrische auto

Het belastinginstrument

In zijn algemeenheid zie je overheden het belastinginstrument gebruiken om zuinige en schone auto's te bevoordelen (geen aanschafbelasting = BPM) en zwaar te laten betalen voor vervuulende auto's (slurptax) en autogebruik (rekeningrijden).

Neem als voorbeeld de Toyota Prius: geen BPM scheelt eenmalig Euro 7.600,- en 2 schalen lagere wegebelasting scheelt Euro 150,-/jaar.

Of zuinige en schone auto's bij het rekeningrijden ook zullen worden ontzien valt zwaar te betwijfelen, want de heilige koe is wel de melkkoe van de overheid en het wegvallen van veel aanschaf- en brandstofbelasting door heel veel elektrische auto's is vast te kostbaar.

De Nederlandse politieke ambities voor E-auto's

Met een constante druk door de zeer hoge brandstofprijzen vanuit de olieproducerende landen en om werkgelegenheid te handhaven in deze tijden van wereldwijde economische recessie is het goed om eens te kijken hoe er politiek wordt gevaren.

In Nederland is ons aardgas binnen 20 tot 40 jaar op en zeker, omdat we er met megacontracten zoveel van verkopen aan onze buurlanden. Aardgas grootschalig voor schone auto's gaat het hier dan vanaf 2030 ook niet meer worden, dat wordt dan heel duur importeren uit Rusland. Elektrische auto's of op waterstof kan dan wel, want met groene energie van windmolens op de Noordzee en zeker ook aangevuld met kernenergie kan die elektriciteitsbehoefte worden gerealiseerd.

We leven bijna al in 2010, dus hebben we 10 tot 20 jaar om elektrische auto's te ontwikkelen en grootschalig in te voeren. Nederland zet er in mei 2009 op in om binnen Europa gidsland te worden voor elektrische auto's met een bescheiden ambitieniveau van 1 miljoen elektrische auto's op de weg in 2025. Dan is slechts 1 op de 8 auto's een E-auto!

De overheid voorziet hiervoor een eigen investering van slechts 65 miljoen Euro voor onderzoek naar betere accutechnologie en verwacht dat het bedrijfsleven zelf met 1 miljard Euro over de brug komt.

Klinkt niet echt als een overheidsinvestering, waarmee je de auto industrie kunt hervormen, maar het staat in ieder geval op de agenda!

De buitenlandse politieke ambities

Over de grens bij onze oosterburen zien we bondskanselier Angela Merkel in augustus 2009 de planning ontvouwen dat ook in Duitsland min of meer hetzelfde planningsbeeld leeft als in Nederland.

Met het streven naar 1 miljoen elektrische auto's op de weg zo tegen 2020 is dat in tijd wel 5 jaar sneller, maar procentueel slechts een fractie van Nederland. Er spreekt helemaal geen ambitie uit als je bedenkt dat er in Duitsland 45 miljoen auto's rondrijden.

In Amerika zet de overheid een paar honderd miljoen dollar in als onderzoeksgeld om de accutechnologie te verbeteren, want daar wringt hem echt de schoen. Is Europa dan wel slim bezig, want met zo'n kapitaalinjectie gaat straks met alle nieuwe Amerikaanse patenten de winst dan toch naar de andere van de plas?!

Ook worden de autofabrikanten die aankloppen voor overheidssubsidie om in de kredietcrisis niet failliet te gaan, gedwongen om met miljarden dollars overheidssubsidie veel zuinigere automotoren te gaan produceren. Het moet afgelopen zijn met de 'gaz guzzlers' met een verbruik 1:6 of erger. Niet meer de pick-up truck of de enorme station car, maar de zuinige Europese auto wordt het voorbeeld.

Voor wie de vele politieke en technische insteken om tot een succesvol gidsland voor E-auto's te komen in meer detail wil bekijken, die kan terecht op: www.gummen.org/forum/showthread.php?t=3199 en voor de duizelingwekkende getallen die omgaan in de auto industrie, zie: <http://auto-en-vervoer.infonu.nl/auto/24921-auto-industrie-de-cijfers.html>

Voordelen E-auto's

Op hoofdlijnen zijn er vier voordelen: 1) goed voor het milieu, doordat elektriciteit ook als 100% groene stroom is op te wekken, 2) minder afhankelijkheid van olieproducerende landen, 3) veel minder fijnstof en 4) veel minder lawaai binnen en vooral ook buiten de auto.

Nadelen E-auto's

Op hoofdlijnen zijn er nog drie nadelen: 1) de accutechnologie is nog onvolwassen, 2) de infrastructuur voor opladen ontbreekt nog, 3) het rijden is schoon, maar de groene stroomproductie is nog onvoldoende.

Accutechnologie onvolwassen

- Oplaadproblemen: snelladen (2 - 4 uur) verkort de levensduur van de accu's en druppelladen duurt 3 - 4x zo lang (8 tot 15 uur).
- Te kleine actieradius (max. 400 km i.p.v. 600 - 800 km op brandstof; vakantiebestemming niet in 1 keer tanken te halen, dus alleen geschikt als 2e auto (boodschappen/kinderen naar school), als stadsauto en voor de korte dagelijkse woon/werk afstanden in het forenzenverkeer.
- Te grote en te zware accu's: ontwerpbeperking voor voldoende binnenruimte en onnodig hoog brandstofverbruik. De platte en lichtere lithium-ion polymeeraccu's zijn hier veelbelovend.
- Te snelle slijtage van de accupakketten: gaan niet de gehele levensduur van de auto mee! Vervanging van de zeer dure accupakketten (Euro 10.000,-) is nodig na iedere 100.000 - 120.000 km. Door snellading en vooral diepontlading wordt de chemische samenstelling uiteindelijk vernield, waardoor de accupakketten tot wel 75% minder elektriciteit kunnen opslaan. Daardoor een steeds kleinere actieradius tot de volgende oplaadbeurt en bij hybride auto's dus meer brandstofverbruik.

Alternatieven

Condensatorpakketten met extreem hoge capaciteit en brandstofcellen (waterstof) zijn de meest realistische alternatieven voor accupakketten.

- De condensatorpakketten laden uiteraard zeer snel op (enkele minuten tot 1 uur) en zijn dus ideaal, maar zijn nog erg duur en er is nog teveel zelfontlading. Infrastructuur hiervoor is simpel, want standaard stopcontacttechniek voldoet (b.v. 230 - 380 V).
- De brandstofcellen zijn technisch goed, maar nog duur en voor waterstof ontbreekt de infrastructuur. De waterstoftanks nemen veel volume in of je moet vaak tanken. Waterstof is met 100% groene elektriciteit en zelfs lokaal te maken, maar de miniaturisering van die industrietechnologie is er nog niet.
- Auto's bedekken met zonnepanelen voor bijladen van accu's of condensatoren is extreem duur en met erg laag rendement.

Er zullen nog aardig wat World Solar -/ Global Green Challenge races nodig zijn voor deze technieken. Zie www.globalgreenchallenge.com.au

Ontbrekende infrastructuur voor opladen opbouwen

Dat zal slechts een kwestie van tijd zijn. Als er meer vraag komt naar oplaadpunten, komt er meer aanbod en ook bedrijven zullen voor hun werknemers op het werk de infrastructuur als voorziening aanbieden.

Zie bijvoorbeeld het initiatief voor oplaadpunten op: www.iohotspots.nl

Ook de overheid zal als stimuleringsmaatregelen de aanleg van de eerste oplaadvoorzieningen met subsidies op gang brengen.

Nog onvoldoende groene stroom geeft tegenwerking milieurakkers

De milieubeweging werkt de overheidsplannen voor E-auto's eerder tegen dan dat zij helpt door te wijzen op de vervuiling door elektriciteitscentrales voor de stroom die nodig is voor E-auto's.

- Hiermee wordt voorbijgegaan aan de overheidsinitiatieven om ook in te zetten op veel meer groene stroom productie (b.v. gigantische windmolenparken op de Noordzee).
- Ook blijft het feit dat de elektriciteitscentrales centraal veel beter de vervuiling kunnen afvangen, waardoor alle voordelen van het E-autogebruik lokaal wel blijven (reductie fijnstof, vermindering gebruik fossiele brandstoffen, geen brandstof morsen aan de pomp, geluidsvermindering enz.).

We hebben bijna 8 miljoen auto's in Nederland: een streven naar 1 miljoen E-auto's in 2025 is dan 12,5%; dat kunnen we op termijn best 100% groen gaan regelen en meer ook! We zullen wel moeten!

Concrete producten - Hybride auto's

Hybride auto's is het enige realistische aan E-auto's dat op dit moment ook daadwerkelijk te koop is. Al het andere is te zien als experimenteel. Ze hebben een elektrische hulpmotor van bijna 15 pk of iets zwaarder die tot 35 km/u of 50 km/u het werk doet, maar daarna neemt de benzinemotor het over. Alleen nuttig dus in stads- en fileverkeer.

De Toyota Prius Hybrid is al een paar jaar de bekendste auto en de Honda Insight Hybrid is vanaf begin 2009 de nieuwe concurrent (de oudere Honda Civic Hybrid kunnen we vergeten).

Nadelen: 1) het gemiddeld verbruik blijft steken rond de 1:20, 2) de zeer dure mid-life vervanging van accupakketten, 3) vervuilende brandstof blijft nodig en 4) de prijzen liggen hoog, zo tegen de Euro 25.000,-.

Concrete producten - Volledig elektrische auto's

De Noorse Think City (www.think.no) heeft in mei 2009 de Europese goedkeuring gekregen van de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW). Het is een kleine auto die in afmetingen vergelijkbaar is met een Smart for Two en de prijs van bijna Euro 38.000,- levert een actieradius van 180 km, een acceleratie van 0 - 50 km/u in 6,5 seconde en een topsnelheid van 100 km/u.

Conclusie: geen enkele prijs/prestatieverhouding in vergelijking met de eerste de beste goedkope en zeer goede benzine auto's van Euro 8.000,- (Fiat Panda) tot Euro 10.000,- (Dacia Logan of Toyota Yaris).

Voor een overzicht van alle elektrische auto's (veel kleintjes), zie:

www.olino.org/articles/2007/12/13/overzicht-elektrische-personen-autos

Elektrische sportauto's en motoren

Zoals het Formule 1 autoracen vele nieuwe ontwikkelingen bracht voor de brandstofauto, zo zal ook de elektrische sportwagen helpen.

De Tesla Roadster 2 sportauto (www.teslamotors.com) is inmiddels leverbaar voor \$ 100.000,- en is alleen in Amerika leverbaar: 100% elektrisch en net zo mooi en net zo snel als een Ferrari!

Op www.elektrischemotor.nl zien we de Vectrix van bijna Euro 9.500,- en op www.elektrischescooterwinkel.nl zien we de Novox C20 van Euro 2.300,- en de Zonnepaneelscooter van Euro 4.000,- is helemaal top!

In ontwikkeling - Elektrisch, Waterstof en Perslucht

Mercedes heeft eind 2008 de BlueZero B-klasse aangekondigd met 3 modellen: E-cell (Elektrisch 200 km en 4 uur laden), E-Cell Plus (Hybride: 100 km elektrisch + 500 km benzine) en de F-Cell (Brandstofcell: waterstof voor 400 km). Begin 2010 zou er een A-klasse E-auto zijn en in 2013 als een Tesla concurrent de SLS/AMG eDrive.

De Urban Car van www.riversimple.com is een Smart for Two look-alike met brandstofcel (320 km/tank en max. 80 km/u). Het concept is bijzonder: Open Source en alleen te huur voor Euro 230,-/maand.

Ook de persluchtauto (www.aircar.tk) kent nieuwe ontwikkelingen, zie:

www.technischweekblad.nl/franse-auto-op-perslucht-gered-door-indiase-tata.62527.lynkx

In 2010 komt de OneFlowAIR (denk: Citroën Mehari): een hybride perslucht/benzine die 1:58 haalt met 800 km actieradius voor Euro 5.300,-! Eerst zien, dan geloven!

Beste auto industrie: het kan echt nu al veel zuiniger!

Dat is wat ze denken bij Red Light Racing (www.redlightracing.org), een groepje 'ecomodders' in Amerika. Ecomodders zijn hobbyisten die 'Ecological Modifications' proberen te bedenken en realiseren om verbruiksartikelen (hier auto's) een stuk milieuvriendelijker en duurzamer te maken.

Ze besloten tot een praktijktest met standaard autocomponenten om te kijken of ze het brandstofverbruik van een Honda Insight Hybrid auto van 1:18 naar 1:40 konden krijgen.

Zie voor normaal verbruik met een Honda Insight Hybrid het verslag op: www.thetruthaboutcars.com/hammer-time-15000-miles-in-a-civic-hybrid/

Voor de test hebben ze de Honda omgebouwd door de benzinemotor te vervangen door een hypermodern 1,2 Liter PD TDI dieselmotortje van een VW Lupo en door het elektrisch systeem optimaler af te stellen. Het resultaat van een testrit (snelweg en heuvelachtige stad) is verbluffend met over 4.800 km een gemiddelde van 1:30!

Beste autorijder: het kan echt nu al veel zuiniger!

www.HetNieuweRijden.nl is een website met veel nuttige tips om het brandstofverbruik met gemiddeld 10% terug te brengen, maar ook om daarmee onderhoudskosten door onnodige slijtage terug te verlagen.

- Je kunt er zelf dus veel aan doen: haal die voet van het gaspedaal (100 km/u is hard zat en 90 mag ook!), iedere maand je bandenspanning goed zetten spaart veel, plan je reistijd goed (buiten de werk- en vakantiefiles!) en zet die airco eens uit!

Wordt een rustige rijder, het scheelt u een hoop brandstof en stress!

- Extreem zuinig rijden (25 - 50% zuiniger!) kan ook als je er een veilige sport van maakt; die autorijders noemen ze in Amerika de Hypermilers. Op de website www.CleanMPG.com van hypermiler Wayne Gerder kun je er alles over vinden via 'What is hypermiling?' in het linker menu. 'Get more Miles Per Gallon!'

Ger Luijten

Bestuurlijke informatie

Madese NatuurVrienden

website: www.MadeseNatuurVrienden.nl

email: mnv@MadeseNatuurVrienden.nl

Voorzitter, Parkbeheerder en Biesbosch	Arjen Stoop Adriaan Aertszoonstraat 6 4931 RZ Geertruidenberg stoop@ankieenarjen.demon.nl	0162-517965
Secretaresse, Programma en Natuureducatie	Ankie Stoop-Siemons Adriaan Aertszoonstraat 6 4931 RZ Geertruidenberg stoop@ankieenarjen.demon.nl	0162-517965
Penningmeester	Wim Bijleveld Antwerpsestraat 55 4921 DD Made wjcbijleveld@hotmail.com	0162-686691
Hoofdredacteur Gidsencoördinator MNV/Gidsengroep en vertegenwoordiger in NP/Werkgroep V&E	Ger Luijten Vuchtschootseweg 20 4838 GJ Breda mnv@MadeseNatuurVrienden.nl	076-8880552
Adviseur Ruimtelijke Ordening en Milieu	Ilse Nelisse - Rovers Prinsenvolderstraat 43 4921 KT Made ilserovers@zonnet.nl	0162-681403

Stichting Liniehof

Parkgebouw Liniehof	Kievitsstraat 3, 4921 VV Made Telefonisch alleen bij gebruik.	06-50942814
Coördinator Parkgebouw	Martien Boelaars Haasdijk 39, 4921 CK Made inemart@casema.nl	0162-683570

